

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano Eivsdem Societatis olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis. Disputationes
Scholasticæ De Incarnatione Dominica**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1653

4. Explicatur & defenditur communis sententia & eius ratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81011)

per horam; ergo merentur infinitè. Non valet consequentia; quia visio infinitè intentà per horam non est infinita in ratione præmij; sic etiam de pœna infinitè intentà per horam.

51
Obiectio sex-
ta.

Sextò obijciunt, peccatum de facto meretur condignè pœnam infinitæ durationis; ergo habet malitiam infinitam. nam offensa finita non postulat condignè vindictam infinitam; meritum enim habet se per modum causæ respectu pœnæ, vel præmij; repugnat autem effectum infinitum provenire à causa finita; ergo pœna infinita supponit infinitatem in peccato.

Expediatur.

Hoc argumentum probaret etiam, bona opera nostra habere infinitatem, quia merentur condignè beatitudinem æternam. Respondeo ergo, infinitam durationem pœnæ non arguere infinitatem simpliciter in culpa, sed tantam gravitatem, quæ iuxta rectam gubernationem exigat illam pœnam ad arcendos homines à culpa; & quia ea est hominum ad peccandum proclivitas, ut alià inferiori pœnâ non arcerentur, necesse fuit pœnam esse æternam, ex qua æternitate arguitur quidem culpam, habere quandam infinitatem, ut loquitur S. Thom. seu esse infinitam secundum quid, non tamen simpliciter. Potest ergo effectus infinitus secundum durationem provenire, à causa finita; sicut visio æterna provenit ut à causa morali ab operibus finitis; quod facilius intelligitur in peccato, cuius gravitas finita postulat ad arcendos homines talem pœnam, sine qua non arcerentur à peccatis.

52
Obiectio se-
ptima.

Septimò obijci potest, quia peccatum mortale habet maiorem vim, & efficaciam, quàm merita Christi, licet hæc sint infiniti valoris; ergo illud habet vim infinitam simpliciter in genere demeriti. Antecedens probatur, quia si postquam Christus meruisset, eius humanitas dimissa fuisset à Verbo, & peccasset mortaliter, tunc per illud peccatum extinguerentur omnia merita præcedentia illius humanitatis, & perderent totam suam efficaciam; ergo peccatum habet maiorem vim, quàm illa merita præcedentia, licet fuissent infiniti valoris.

Dissolvitur.

Respondeo, in illo casu (sive possibili, sive impossibili) potentiora fore adhuc merita præcedentia Christi, quàm peccatum subsequens in hoc sensu, quod scilicet quamvis eo instanti, quo peccatum fieret, homo ille verè esset turpis, & fœdus propter maculam actualis peccati, atque adeò inuisus Deo; cæterum merita præcedentia propter suum infinitum valorem, adhuc haberent vim, & condignitatem ad merendum; quod si fortè illa humanitas postea peccasset dimissa à Verbo, Deus condonaret illi peccatum, neque enim hoc præmium superat valorem illius meriti, qui extenditur ad omne præmium possibile, & excogitabile; quare adveniente casu, Deus statim remitteret illud peccatum in præmium meritorum præcedentium. Neque enim oportet attendere ad statum præsentem, quem habet, qui præmiatur, sed ad illum, quem habuit quando meruit, ut iuxta illud examinetur valor meriti: unde cum meritum fuerit elicatum à persona infinita, meritum illud semper manet in acceptione diuina cum valore infinito; neque hic valor extinguitur per peccatum sequens. Sicut etiam homo iustus per sua bona opera meretur de congruo, ut si postea

lapsus fuerit, Deus illum efficaciter moueat ad pœnitentiam, iuxta illud Psalm. 70. *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* qui valor de congruo meriti præcedentis non extinguitur per peccatum subsequens; nam postea verè mouetur Deus ab illo merito præcedenti, ut det peccatori spiritum compunctionis, & pœnitentiæ; ergo multò minus extingueretur vis, & efficacia meritorum Christi, quæ erat infinita, per peccatum sequens; sed adhuc posset Deus moveri intuitu illorum ad condonandum illud peccatum: quare licet posset Deus de potentia absoluta illud non condonare; merita tamen illa de condigno mererentur eius condonationem, vel saltem haberent vim ad illam merendam.

53
Obiectio octa-
ua.

Octauò obijci potest, peccatum quantum est de se infert malum infinitum; est enim contristatium, imò & destructiuum ipsius Dei quantum est de se, cum peccator vellet destruere ipsum Deum; est etiam offensiuum omnium creaturarum; ergo habet malitiam infinitam.

Respondeo facile, in primis non omne peccatum habere illum affectum etiam implicitum destruendi Deum; nam peccator certò scit, Deum non posse intrinsecè lædi, & aliquando idè peccat, aliàs non peccaturus. Deinde demus aliquando habere illum deprauatum affectum destruendi Deum, si posset; non idè actus habet malitiam, vel meritum infinitum simpliciter; sicut nec actus charitatis, quo vellem Deo dare totum esse quod habet, si possem, habet infinitam bonitatem, vel meritum; similiter actus, quo vellem dare infinitis pauperibus eleemosynam, non meretur infinitè, nec actus quo vellem occidere infinitos homines, demeretur infinitè; ergo nec actus quo vellem destruere ipsum Deum. Ratio sumitur ex supradictis; quia bonitas, vel malitia actus non sumitur ab obiecto arithmetice, sed geometricè; quare respectu obiecti infiniti potest esse actus finitus siue malus, siue bonus. Videatur Sal. d. sèct. 6. in fine, ubi alias leuiiores salas obiectiones congerit, & dissolvit.

SECTIO IV.

Explicatur, & defenditur communis sententia, & eius ratio.

54
Vidimus, insufficienciam nostræ satisfactionis communiter colligi ex dignitate Dei offensi, à qua volunt aliqui offensam esse simpliciter infinitam, quam infinitatè impugnauimus sèct. præced. quod si offensa sit simpliciter finita, vidimus etiam sèctione secunda, quam difficile ex eius magnitudine colligatur impotentia satisfaciendi. Cæterum adhuc standum est prædictæ rationi, quia Theologis antiquis, & modernis communis est, & sanctis Patribus consentanea; eam expressit S. Thomas in præsent. art. 2. ad 2. s. Thom. his verbis: *Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate diuine Maiestatis: tantò enim offensa est grauior, quantò maior est ille, in quem delinquitur. Unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam, ut potè Dei & hominis existens.* Eadem ratione vtitur S. Bonauentura s. Bonauent. in 3. dist. 20. quæst. 3. his verbis: *Tam grauis est iniuria, quæ ob eius excellentissimam dignitatem Deo inferitur, quod nulla pura creatura potest recompen*

recompensare aliquo ei aequali. Vides, quomodo ex dignitate Dei offensus inferant impotentiam satisfaciendi: quod videtur desumptum ex mente Pauli loquentis cum emphasi de magnitudine huius offensus ad Hebr. 10. *Quanto putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaveritis, & sanguinem testamenti pollutum duxeritis?*

Ambros.

Ileo.

Chrysost.

Quare Patres ex magnitudine offensus arguunt hanc impossibilitatem satisfactionis. Ambros. ad Hebr. 9. *Tantum fuit peccatum nostrum, ut saluari non possemus aliquando, nisi unigenitus filius Dei moreretur pro nobis.* S. Leo epist. 81. *Qua reconciliatio esse poterat, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susceperet.* Chrysost. hom. 80. ad populum, *Ne confidas penitentia: tua enim penitentia tanta nequit peccata delere. Si sola foret penitentia, iure timeres, sed postquam cum penitentia commiscetur Dei misericordia, confide.* Quo etiam modo loquuntur alij Patres intelligentes, ex magnitudine peccati, & ex inaequalitate nostrorum operum reddi impossibilem nostram satisfactionem; non quidem quia demereamur primum auxilium ad contritionem, ut voluit Vasquez, alioquin posito illo auxilio, iam non esset necessaria nova gratia, & misericordia, ut acceptaretur contritio in satisfactionem. Cum tamen Patres manifeste dicant, etiam post penitentiam exhibitam intervenire magnam Dei misericordiam in remissione debiti, ut constat ex eorum verbis, & ex Cassiano collat. 20. cap. 8. ubi numeratis nostris operibus, atque etiam dilectione, & penitentia, subiungit: *Etiamsi haec omnia fecerimus, non erunt idonea ad expiationem scelerum nostrorum, nisi ea bonitas Domini, clementiaeque susceperit, qui exiguos, parvosque conatus immensa liberalitate prosequitur.* Ad quod faciunt plura loca, quae asserti Suarez disp. 4. sect. 9. post 2. conclus. ex quibus constat, hanc impotentiam nasci ex inaequalitate ipsorum operum, quae etiam postquam sunt posita, non sufficiunt placare Deum offensum propter maximam inaequalitatem cum offensa.

ss

Ipsius.

Iudaeus.

Difficultas est in explicando, quomodo tota haec inaequalitas (siquidem finita est) non possit aliquando compensari numero, & diuturnitate nostrorum obsequiorum. Et omnis aliis modis dicendi.

Responderi potest hanc impossibilitatem provenire ex magnitudine huius offensus, quae licet sit finita; tanti tamen ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cum sit culpa finita, parit tamen dignitatem poenae infinitae secundum durationem, eo quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem ad arcendum homines à tanta culpa, ut supra dictum est; sic etiam licet sit offensa finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam; alioquin si scirent homines, Deum condignè placari posse per nostra obsequia, & offensam omnino extingui, facilius auderent Deum offendere, & minus grauerentur de huiusmodi offensa; quam oporteret ad eam omnino vitandam. Quare sicut pensata gravitate culpae mortalis, & proclivitate hominum ad malum, condignè statuta est poena aeterna, quia minor poena non sufficeret ad homines continendos; sic etiam pensata gravitate huius offensus, & homi-

num levitate, & impudentia condignè sequitur nulla hominis obsequia admittenda pro perfecta Dei placatione, sed quocunque obsequio exhibito adhuc manere Deo ius integrum ad rationabilem auersionem, & indignationem, ne vilesceret apud homines offensa, quam scirent posse condignè suis operibus expiari. Denique sicut licet pro poena aeterna peccato debita non possit homo purus condignè satisfacere; Christus tamen condignè satisfecit, quia eius infinita satisfactio superat omnem peccati exigentiam, & condignationem; ita licet peccati offensa exigat non posse deleri nostris obsequiis de condigno; Christi tamen opera potuerunt condignè tollere, & delere nostram offensam, quia eorum infinitas superat omne pondus, & gravitatem nostrae offensus, ut postea videbimus.

Dices, ergo haec impotentia satisfaciendi non tam provenit ex intrinseca inaequalitate offensus cum satisfactione, quam ab extrinseca lege non acceptandi nostram satisfactionem propter inconuenientia, quae ex talis acceptance seque-
rentur, nempe quod vilesceret, & facilitaretur ipsa offensa, &c. nam cessante hoc inconuenienti, cum offensa sit finita, non erit cur non possit adaequari per obsequia finita, per quae videtur dari tantum, quantum per offensam ablatum fuit, & ita impotentia satisfaciendi non oritur ex inaequalitate pretij, quod redditur (ut ita dicam), sed propter inconuenientia, quae ex acceptance nostrae satisfactionis sequerentur in recta hominum gubernatione. Consequens autem videtur non esse ad mentem Theologorum & Patrum, qui impossibilitatem huius satisfactionis reducunt ad inaequalitatem nostrae satisfactionis cum magnitudine offensus diuinae.

56
Eiusdem.

Respondendo negando sequelam; provenit enim haec impotentia ex inaequalitate satisfactionis cum offensa. nam aequalitas satisfactionis non consistit in eo quod decur tantum, quantum ablatum fuit; illa enim aequalitas pertinet ad materiam, & obligationem iustitiae; haec autem satisfactio, de qua loquimur, non versatur in materia iustitiae, sed eius aequalitas consistit praecise in eo quod ponatur à satisfaciente, quantum satis est, ut offensus condignè placetur ab offensa priori: potest autem contingere reddi tantum, quantum ablatum est, & tamen non poni quantum satis est, ut offensus non maneat adhuc rationabiliter indignatus; pensanda enim est haec proportio non solum ex quantitate rei ablatae, sed etiam ex quantitate periculi, quod ex facili placatione subest alterius offensus; quo periculo attento, & attenta etiam necessitate vitandi similes offensus, & eas ponderandi, taxatur satisfactio condigna, ita ut illa sit aequalis, quae attentis iis omnibus satis est, ut offensus placetur: illa autem intrinsece, & de se inaequalis, quae attentis iis omnibus non sufficit ad placandum offensum. nam satisfactio in ratione aequalis satisfactionis haec omnia intrinsece debet respicere. Quare sicut aequalitas poenae cum delicto non est solum pensanda ex quantitate damni dati, & accepti, sed ex sufficientia, quam illa poena habet ad deterrendum ab ea culpa, & ex necessitate praecauendi, & deterrendi homines ab ea culpa; quibus omnibus pensatis dicitur aliqua poena digna, & aequalis: sic etiam de satisfactione dicendum est; est enim satisfactio

Fractulitur.

ctio quasi quoddam genus pœnæ, quam ex morali æstimatione prudentum offensor debet imponere sibi ad placandum offensum; quare quò magis interest ne iterum offendatur, eò plus iuris moralis videtur habere offensus ad maiorem satisfactionem exigendam, vt condignè placetur. Quæ omnia non possunt melius probari, quam ex communi hominum sensu ita de suis offensis sentientium, & ex his capitibus grauitatem offensæ, & excessum satisfactionis ponderantium; hæc ergo crescere faciunt intrinsecè offensam & satisfactionem, vt possint mutuo adæquari, vel non adæquari.

57

Nec ratio hoc modo explicata differt à ratione, qua Patres, & Theologi probant magnitudinem nostræ offensæ ex magnitudine Dei offensi; nam ex dignitate, & maiestate Dei offensi prouenit, quòd eius offensa tanti fiat, vt iuxta prudentum æstimationem deceat nullam offendenti satisfactionem admittit: non quia sit offensa infinita, sed quia licet sit finita, exigit totum illum rigorem, ne homo ad peccandum pronus audeat tantum malum facere, videns sibi possibilem satisfactionem, & hoc est, offensam crescere ex dignitate personæ offensæ; nam quò illa persona dignior est, eò plus satisfactionis decet exigere ab offendente, vt offensa pluris æstimetur, & eò difficilior sit, quò apparet difficilior spes placandi personam offensam; & hoc etiam est illa quædam infinitas, seu secundum quid, quam S. Thomas, & alij communiter ponunt in peccato, scilicet pondus illud, ratione cuius prudentes censent, rationabiliter manere Deum implacatum quacunque satisfactione peccatoris posita; in quo sensu potest etiam dici habere quandam infinitatem in ordine ad promerendam pœnam, quia posita quacunque pœna temporis finiti, adhuc condignè meretur diuturniorem, licet non mereatur infinitam simpliciter, vt supra vidimus.

58

Obiectio prima.

Obiicies primò, si homo non posset satisfacere de condigno pro peccato mortali, nisi per actum solum supernaturalem, adhuc maneret ex natura rei inexpiabilis offensa, quia homo in pura natura non posset habere illos actus sine speciali condonatione Dei, & sufficienter detereretur homo ab offensa, sciens, sibi esse impossibilem satisfactionem; ergo ratio illa à nobis adducta non probat, requiri satisfactionem infinitam.

Resoluitur.

Respondetur, offensam contra Deum propter suam grauitatem exigere, quòd nemo in quocunque statu peccauerit, possit condignè satisfacere pro illa. Cum ergo homo eleuatus ad finem supernaturalem, & constitutus in illo ordine, adhuc possit peccare, & offendere Deum; consequens est, vt actus supernaturales, quos in eo statu potest elicere, non sufficiant ad satisfaciendum pro illa offensa; alioquin iam in eo statu esset sufficienter expiabilis, & non esset sufficienter prouisum ad deterrendum hominem à peccato.

59

Diuina offensa grauitas quanta sit.

Addo, tantam esse grauitatem illius diuinæ offensæ, vt oporteat hominem illam apprehendere tanquam sibi omnino incompenabilem, non solum naturæ viribus, sed etiam gratiæ; si enim apprehenderetur saltem ex viribus gratiæ compenabilis, iam aliquo modo facilius redde-

retur offensa. Denique potuisset etiam fieri status hominum mixtus constans ex aliquibus creatis in natura pura, & ex aliis eleuatis ad finem supernaturalem, & potentibus operari supernaturaliter: si autem peccatum posset condignè compenari per satisfactionem supernaturalem posset tunc homo aliquis satisfacere per actus supernaturales pro alio creato in natura pura, qui peccasset, & per consequens redderetur facilius offensa; fatendum ergo est, hanc esse peccati grauitatem, vt reddat vndique homini impossibilem satisfactionem æqualem per se, vel per alios quicunque illi sint: tanta enim est Maiestas Dei offensi, vt tota hæc incompenabilitas non sit nimia, nec excedat merita illius offensæ.

Dei offensa maiestas quanta.

60

Obiectio secundæ.

Obiicies secundò, satis esset ad deterrendos homines à peccato graui, si scirent, non posse placari Deum, nisi per voluntariam oblationem qua peccator offerret se spontaneè ad pœnas inferni perpetuò tolerandas, & aliunde sciret, Deum habere decretum firmissimum acceptandi illam oblationem, & eam in perpetuum exequendi; ergo per huiusmodi oblationem cum illis circumstantiis factam posset condignè placari Deus in ordine ad culpam, sine periculo quòd ex possibilitate talis placationis facilius redderetur offensa diuina.

Diluitur.

Respondeo, in eo casu adhuc totum illud detereretur solum per modum pœnæ subeunda; non verò per modum implacabilitatis Dei; sciret enim homo, Deum citissime placari posse per illam oblationem; timeret tamen pœnam, seu effectum qui postea sequeretur. Difficultas autem offensæ, de qua agimus in presenti, & que nascitur ex impossibilitate placationis Dei, debet considerari præcisè ex hoc capite, quatenus scilicet si pecco, debeo habere semper Deum auersum, & implacabilem; quæ difficultas iam cessaret in prædicto casu; non enim timeret tunc habere Deum implacatum, sed potiùs effectum, qui ex placatione sequeretur, & pœnam quam aliunde illud peccatum iam merebatur, etiam si homo non se offerret ad illam patiendam. Debet autem offensa Dei ex vtraque parte deterere sufficienter homines, scilicet ex acerbitate pœnæ subeunda, & ex debito indignationis diuinæ, seu ex implacabilitate diuina, quæ post peccatum sequitur, & nullo modo possit impediri.

61

Obiectio tertiæ.

Obiicies tertio, quia de facto, ex facilitate, qua Deus remittit peccata, sequuntur eadem, & maiora inconuenientia; facilius enim homines peccant, eò quòd sciunt, facillè posse obtineri peccati veniam; & tamen hoc inconueniens non existimatur de facto tanti ponderis, vt debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia media remittendi peccata.

Diluitur.

Respondeo, aliud esse, quod peccatum ex se postulat, vt iuxta sui grauitatem vitetur; aliud verò id quòd Deus ex sua misericordia facere potest, qui sicut potest condonare pœnam quæ alioquin rationabiliter exigitur ad deterrendos peccatores; ita potest condonare culpam, & placari facillè, licet ex hoc ipso faciliores reddantur homines ad peccandum.

Addo, totum hoc de facto fieri sine condigna satisfactione ex parte nostra, non tamen sine condigna, & superabundanti ex parte Christi, cuius

cuius satisfactio cum sit valoris infiniti, potuit rationabiliter superare illa omnia inconuenientia, quæ ex facilitate veniæ oriuntur; plus enim valeret satisfactio filij Dei ad placandum, quam facilitas peccandi sequuta ad retardandam veniam peccatorum.

Obiiciunt quartò aliqui recentiores contra hanc nostram conclusionem, quia si offensa Dei esset simpliciter infinita, propterea aliqui volunt, tunc proculdubio maior satisfactio exigeretur, quam si non sit simpliciter infinita, quia tunc magis referret illam vitare, quam nunc; sed tunc solum exigeretur satisfactio simpliciter infinita; ergo nunc ratione æqualitatis cum offensa non requiritur satisfactio simpliciter infinita, sed sufficit finita.

Ad hanc obiectionem facile responderi potest ex nostris principiis, eo casu offensam fore grauiorem, quam nunc, atque ideo quantum est de se, preestituram maius fundamentum ad omnimodam incompenabilitatem, seu ad impossibilem reddendam compensationem; quia tamen nunc hæc offensa, licet non sit infinita, est tamen tanta, ut sit modis omnibus vitabilis, nec potest aliter vitari, nisi reddendo impossibilem compensationem; hinc est, non nasci nunc minorem incompenabilitatem, quam tunc; licet enim esset maius fundamentum in offensa ad pariendam illam omnimodam incompenabilitatem; nunc tamen datur sufficiens fundamentum ad eandem incompenabilitatem. Nego igitur tunc maiorem satisfactionem exigendam, quam nunc, quia licet tunc esset ex parte offensæ maius fundamentum ad exigendam illam satisfactionem, nunc tamen est sufficiens, & cum in satisfactione impossibili non detur magis & minus, non est inconueniens, quòd tunc ex grauiori offensa non nasceretur maior impossibilitas satisfaciendi, sed eadem maiori titulo.

Dices, licet singula peccata mortalia sint vitanda modis omnibus, & ideo homines debuerint terri ab omnibus per penam sufficientem, adhuc in ipsa pena est inæqualitas pro inæqualitate peccatorum; ergo etiam in exigenda satisfactione potuit, & debuit esse inæqualitas pro inæqualitate offensæ.

Respondeo negando consequentiam, quia in pena sensus cum æternitate pænæ intolerabilis, quæ intolerabilitas pænæ æternæ requirebatur ad deterrendum hominem à peccato, potuit esse magis, & minus, & ideo debuit poni inæqualitas, ut seruaretur proportio cum inæqualitate criminum: at verò in ordine ad satisfaciendum, non potuit esse magis & minus cum impossibilitate satisfaciendi, quæ omnino requirebatur ad deterrendum homines ab offensa graui Dei. Quare magis ad rem sumi potest exemplum ex æternitate pænæ damni, quæ quia non recipit magis & minus, eadem & eiusdem rationis respondet inæqualitas peccatis, quia licet in grauiori peccato reperitur maius fundamentum ad pænæ æternæ damni, in alio tamen mortali minus graui reperitur, quod sufficit ad eandem pænæ; & ita nunc respondeat auior pænæ damni peccato grauiori, nec responderet grauiori, licet peccatum haberet infinitam malitiam, sed eadem cum maiori fundamento. Ita de impossibilitate satisfaciendi dicendum est.

Card. de Lugo de Incarnat.

Obiiciunt quintò, ergo peccatum etiam veniale non potest condignè expiari per satisfactionem finitam, propter magnitudinem Dei offensi per illud. De hoc dicam *sect. 7.*

Obiicies vltimò; ergo si peccatum fieret cum aduertentia ad solam malitiam moralem, propterea opponitur contra naturam rationalem, & sine attentione ad offensam Dei, non esset inextinguibile per satisfactionem peccatoris, quia tunc non cresceret ex persona offensa; & tamen tunc esset peccatum graue, ergo illa ratio desumpta ex infinitate Dei, non est vniuersalis ad omnia peccata grauiora. De hoc dicemus ex professo *sestione sequenti.*

Ex dictis infero primò, neque etiam in natura pura potuisse hominem satisfacere condignè pro suo peccato, quia etiam tunc militaret eadem ratio supra posita, licet tunc homo non esset eleuatus ad finem supernaturalem, atque idèd peccatum non afferret priuationem gratiæ, nec remissio peccati afferret secum gratiam iustificantem, ut nunc assert, & ex hoc capite non esset necessarium tantum meritum ad illam remissionem promerendam; ceterum adhuc offensa retineret suam grauitatem in ratione offensæ, & per consequens non esset expiabilis vllis obsequiis puri hominis propter magnitudinem personæ offensæ.

Petes, an saltem de congruo seu satisfactione aliqua imperfecta posset tunc homo satisfacere pro peccato; sicut nunc saltem de congruo, & imperfectè satisfacit per actus supernaturales.

Respondeo, non inuenio clarum inconueniens in eo quòd homo de congruo posset bonis actibus aliquam imperfectam satisfactionem exhibere, non quidem ad diuinam gratiam conciliandam, sed solum in ordine ad placandum Deum, ut maneret auersus positivè ab homine ratione peccati; nam sicut in ordine gratiæ Deus congruè placari potest actibus supernaturalibus, cur etiam in ordine naturæ non erit Deus deprecabilis, & placabilis saltem de congruo operibus bonis naturalibus?

Dices, ergo nunc etiam de facto actus boni naturales merentur de congruo remissionem peccati. Probat sequela, quia actus naturales habent nunc eandem bonitatem, quam haberent; ergo licet non habeant vim merendi de congruo iustificationem, quatenus includit infusionem gratiæ; habebunt tamen vim merendi de congruo remissionem peccati, quia hæc secundum se non differt à remissione peccati, quæ esset in statu puræ naturæ.

Respondeo negando sequelam, quia licet actus de se habeant nunc eandem congruitatem, quam tunc haberent; Deus tamen in hoc statu decreuit non remittere peccatum, nisi reconciliando hominem secum, & reducendo illum in suam amicitiam media gratia habituali; quare ille solum meretur de facto remissionem peccati etiam de congruo, qui meretur de congruo infusionem gratiæ; quam quia non meretur per actus naturales, consequens est, ut de facto non mereantur, vel satisfaciant de congruo hi actus pro peccato.

Infero secundò, non solum peccatorem, sed neque etiam hominem iustum, & gratum, posse condignè satisfacere pro suo peccato præterito, quia licet opera hominis iusti habeant longè plus valoris, & meriti, quam eadem opera elicta à peccatore;

64
Obiectio quinta.

Obiectio vltima.

65
Illatio prima.

66
Dubium.

Discutitur.

Inflammas.

Eueritum.

67
Illatio secunda.

H cator;

catore; non tamen habent sufficientem valorem, & condignitatem ad satisfaciendum pro peccato. Prouenit autem hic defectus potissimum ex eo quod repugnat, & opera habere ex gratia habituali condignitatem ad satisfaciendum pro debito, quod necessarium præsupponitur remissum, & extinctum per eandem gratiam; opera autem iusti ut dignificantur à gratia, semper supponunt debitum peccati abolutum per eandem gratiam; ergo repugnat, habere hæc opera vim, & valorem ad expiandum illud debitum.

Enusio.

Dices, habent saltem vim quandam conditionatam, idest, tanti ponderis sunt ea opera iusti apud Deum, ut si adhuc extaret offensa, aboleretur condignè iis obsequiis.

Excluditur.

Sed contra, quia si extaret offensa, non haberent illam vim; nam totus valor horum operum fundatur potissimum in eo, quod non extet offensa, alioquin opera nihil essent coram Deo; ergo repugnat, habere vim conditionatam ad extinguendam offensam, si adhuc extaret; esset enim habere valorem ad extinguendam offensam etiam in casu, quo non haberent valorem; quod ex terminis repugnat.

Addo; ex ea hypothese non exstinguerent condignè peccatum, etiam si intelligerentur cum eodem valore, quia tunc militaret ratio supra posita orta ex dignitate Dei, cuius offensa tanta est, ut, non nisi per valorem infinitum, debeat expiari.

68

Alioquin.

Dices, iustus meretur condignè suis operibus gratiam habitualement, saltem quoad eius augmentum; ergo meretur omnes effectus formales ipsius gratiæ, quia non possumus promereri gratiam, & non promereri eius effectum formalem: sed effectus formalis gratiæ est mundare à peccato; ergo homo iustus meretur de condigno ablationem peccati.

Ocluditur.

Respondeo, hominem iustum suis actibus promereri condignè augmentum gratiæ, quando per gratiam non est expiandum peccatum; non tamen quando infusio gratiæ afferret secum ablationem peccati; quare si peccatum non esset remissum, licet homo intelligeretur per impossibile iustus, non mereretur condignè gratiam expulsiuam peccati, quia in ratione doni, & præmij multò plus est remittere peccatum, & dare gratiam, quam augere gratiam præcedentem post peccatum remissum, & multo maior efficacia & valor requiritur ad promerendum illud primum, quam hoc secundum.

SECTIO V.

*Utrum pro peccato commisso absque aduer-
tentia ad offensam Dei potuisset
satisfacere purus homo?*

69

Difficultas hæc oritur ex doctrina sectionis præcedentis; cum enim dixerimus cum communi Theologorum, impotentiam satisfaciendi pro peccato mortali prouenire in homine puro ex magnitudine, seu infinitate Dei offensis; consequens videtur, quod ubi non interueniat hæc ratio offensa diuinæ, non sit etiam illa omnimoda incompensabilitas; cum ergo ille, qui non sciret, Deum offendi suo peccato, vel quia inuincibiliter ignorat, esse Deum; vel quia inuincibiliter existimat, Deum nihil curare de pro-

bitate, aut improbitate hominum, hic non contraheret in suo peccato malitiam illam offensionis diuinæ, & per consequens pro huiusmodi peccato posset propriis viribus adæquatè satisfacere. Aliunde verò, si hoc concedatur, videtur sequi posse purum hominem satisfacere de condigno pro peccato mortali. nam supponimus, illum actum habere adhuc malitiam grauem contra regulam rationis, & contra legem naturæ dictantem. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris; quare erit in specie homicidij, adulterij, &c. & per consequens non erit peccatum leue, sed graue, & dignum pena æterna.

Hanc questionem breuiter olim tetigi in *tractatu de bonitate, & malitia humanorum actuum*, ubi explicauimus quid in hoc puncto sentirem; quia tamen quibusdam recentioribus, qui ducti auctoritate Patris Salas oppositum docuerant, illa mea sententia difficilis visa fuit, nunc aliqua addemus, & rem hanc ex professo explicabimus.

Suppono autem, peccatum illud, quod cum illa ignorantia inuincibili fieret, adhuc fore offensam Dei, quia ad hoc, ut ego mea actione offendam aliquem, non requiritur, quod sciam illum offendi. nam offendere illum est dare illi rationabilem causam, & occasionem indignationis contra me; potest autem aliquis rationabiliter indignari contra me propter meam actionem turpem, licet ego nescierim, illum tali actione offendendum. Sic pater, v.g. rationabiliter indignatur contra filium propter adulteria, vel alia eius crimina, licet filius non aduerterit ad periculum incurrendi paternam indignationem, & in hoc sensu dicitur verè pater offensus propter filij crimina, non tamen habet actio filij malitiam formalem offensa paternæ, quam haberet, si sciens & videns, illam displicere patri, cui tenetur obedire & placere, adhuc committeret adulterium, vel homicidium. Sic etiam in præfenti fatemur, omnia peccata, etiam si fiant cum ignorantia, vel inaduerentia inculpabili diuinæ offensionis, & indignationis, adhuc offendere Deum; omnia enim displicent Deo, omnia dant Deo iustam causam alicuius indignationis contra peccatorem: non tamen contraheret in eo casu malitiam formalem offensa diuinæ; quia, hæc malitia non potest refundi in actum, nisi cognoscatur, cum sine cognitione non possit esse villo modo voluntaria; tunc autem non magis cognoscitur, quam si re vera non esset; non ergo imputabitur operanti quod offenderit Deum, sed quod occiderit, vel mæchatus fuerit; nec Deus indignabitur, eo quod ipsum offenderit, sed propter homicidium, vel mæchiam, quæ potest dici offensa materialis Dei, ut distinguatur ab illa alia, quæ potest dici formalis, quatenus contrahit, formaliter malitiam offensionis diuinæ: licet adhuc secundum aliam considerationem hæc ipsa posset fortasse appellari offensa materialis comparata cum alia, qua aliquis peccaret non solum præuidens diuinam offensionem, sed eam directè volens, & intendens, & ad hoc ipsum peccans, ut offenderet Deum, quæ esset formalissima offensa, & diuersæ speciei ab aliis duabus; de illa tamen nunc non agimus, sed de solis aliis duabus, de quibus quarimus, an offensa prima materialis, sine malitia offensionis Dei propter eius inuincibilem ignorantiam, adhuc

70
*Suppositio pro
sensu questio-
nis.*